

PHÂN TÍCH TÁC PHẨM XIN LẬP KHOA LUẬT CỦA NGUYỄN TRƯỜNG TỘ

1. Dàn ý phân tích văn bản "Xin lập khoa luật"

a. Mở bài: Giới thiệu tác giả, tác phẩm:

- "Xin lập khoa luật" là một trong những sáng tác nổi bật nhất của Nguyễn Trường Tộ.
- Được ra đời với mục đích bày tỏ nguyện vọng đưa luật pháp vào đời sống nhằm cải thiện đất nước, đưa đất nước phát triển có lẽ lối, quy tắc hiện đại.

b. Thân bài:

- Vai trò và trách nhiệm đối với xã hội: Kỉ cương, phép tắc của nhà nước cần củng cố và có tổ chức lớp lang, đất nước cần dùng pháp luật để trị vì và đưa vào khuôn khổ.
- Pháp luật có vai trò quan trọng trong việc giúp đất nước trở nên tân tiến, hiện đại.
- Sự tương đồng giữa luật pháp với Nho giáo và các khía cạnh xã hội khác: Nho giáo đã ăn mòn vào tư duy nhận thức của người dân và cả triều đình, nhưng trên thực tế, tư tưởng này đã lỗi thời với nhiều lỗ hổng quản lý, chỉ mang tính chất giáo điều, không có các quy tắc khen thưởng, xử phạt khiến người dân không có ý thức tuân thủ.
- Luật pháp có tầm ảnh hưởng tới đạo đức, tư duy con người: có luật pháp, con người được nâng cao nhận thức và ý thức, phân biệt phải trái đúng sai, sống theo luật pháp để trở thành người có ích.

c. Kết bài: Khái quát giá trị nội dung, nghệ thuật của tác phẩm, thể hiện tư duy tiến bộ, đi trước thời đại với cách viết cụ thể, dẫn chứng thuyết phục.

2. Viết đoạn văn nêu cảm nhận bài "Xin lập khoa luật"

"Xin lập khoa luật" ra đời với vai trò đề cao giá trị thực tiễn của luật pháp trong đời sống của con người trong việc cai trị và điều hành đất nước. Luật là kỉ cương, là chính lệnh của quốc gia. Một đất nước phải có phép tắc, người làm đúng phải được thưởng nhằm khuyến khích hành động tốt, người sai trái phải bị xử phạt nghiêm minh làm tấm gương răn đe. Luật pháp đưa đất nước lên một tầm cao mới, sánh vai với những đất nước phát triển. Không chỉ dừng lại ở các nước phương Tây phát triển hay ý kiến cá nhân đơn thuần, Nguyễn Trường Tộ nhắc đến Nho giáo truyền thống, hệ tư tưởng vốn ăn sâu vào tiềm thức người Việt. Ông cho rằng, Nho giáo không tôn trọng luật pháp, vì "chỉ nói suông mà không làm", "vua chúa nắm quyền thống trị", theo Nho giáo khiến con người chỉ có kiến thức đơn thuần, sáo rỗng mà không thay đổi cái tôi cá nhân. Trong khi đó, đạo đức cần phải đi đôi với luật pháp. Nho giáo trong thời kì đương thời đã và đang biến chất và suy thoái. Những nhà Nho tự xưng mình là kẻ có học thức, chêm chệ ngồi lên phản dạy dỗ học trò, liệu có mấy người thực sự hiểu biết, có nhân cách tốt, có đủ kiến thức để mở lớp, mở trường?

3. Phân tích tác phẩm "Xin lập khoa luật" của Nguyễn Trường Tộ

Cách vào đề của Nguyễn Trường Tộ là trực tiếp, trực diện cốt để nêu bật tầm quan trọng của luật trong cuộc sống, vai trò của luật đối với bất kì ai - dù là người đó làm quan hay là dân thường: "Bất luận quan hay dân, mọi người đều phải học luật nước và những luật mới bổ sung thêm từ thời Gia Long đến nay". Theo Nguyễn Trường Tộ, luật bao gồm kỉ cương, uy quyền, chính lệnh của quốc gia: đất nước muốn tồn tại phải có kỉ cương, nhà nước muốn cai trị dân phải có uy quyền, thông qua các chính sách và pháp luật (chính lệnh). Điều đó

chứng tỏ luật bao trùm lên tất cả mọi lĩnh vực của đời sống xã hội cũng như cuộc sống của con người.

Do bản điều trần này, viết đệ trình lên vua Tự đức phải thuyết phục nhà vua cho mở khoa luật nên ông đã khéo léo làm một việc so sánh, đối chiếu giữa việc hành pháp ở các nước phương Tây văn minh với việc thực thi đạo tam cương ngũ thường, việc hành chính của sáu bộ ở nước ta thời đó. Theo Nguyễn Trường Tộ tam cương ngũ thường là xương sống của chế độ phong kiến, là đạo lớn nhất bao trùm mọi quan hệ xã hội và gia đình, mọi cách ứng xử giữa con người với nhau; lục bộ (sáu bộ) là cơ quan quyền lực trung ương của nhà nước phong kiến. Vì trong luật có đủ cả đạo tam cương ngũ thường, cả việc hành chính của sáu bộ cho nên nhà vua không có lí do gì mà lại không cho thành lập khoa luật để dạy luật cho người Việt Nam.

Nguyễn Trường Tộ đã lí giải thấu đáo vai trò của luật, đồng thời giải quyết triệt để những nghi ngờ về khả năng của luật. Ông dùng lập luận để bác bỏ quan điểm "luật lệ chỉ tốt cho việc cai trị chứ không có đạo đức tinh vi". Ông khẳng định: "trái luật là tội, giữ đúng luật là đức". Để khẳng định, tác giả đã dùng các câu nghi vấn tu từ. Bằng lập luận rõ ràng, lí lẽ thấu đáo, Nguyễn Trường Tộ đã chỉ ra một cách thuyết phục sự cần thiết của việc dùng luật để trị dân. Từ đó khẳng định: lập khoa luật để dạy dân hiểu luật là việc làm cấp thiết.

Với cái nhìn tiến bộ và đầy tinh thần trách nhiệm, Nguyễn Trường Tộ đã chỉ rõ vai trò của luật pháp đối với sự ổn định của xã hội. Tư tưởng ấy của ông dù được nói đến cách đây hàng trăm năm nhưng đến nay vẫn còn nguyên giá trị.

Tác giả đưa ra những lĩnh vực trong luật bao gồm kỉ cương, uy quyền, chính lệnh, tam cương ngũ thường cho đến những việc hành chính của sáu bộ. Trên quan điểm của Nguyễn Trường Tộ, luật có khả năng quản lí và định hướng mọi mặt đời sống xã hội. Tất cả mọi người, bất luận già trẻ gái trai, bất luận là quan hay là dân, đều cần tuân theo luật pháp. Quốc có quốc pháp, đất nước phải có luật pháp thì mới hoạt động bền vững, kỉ cương. Người đứng đầu phải có cách quản lí dân chúng, dân chúng phải có hệ thống pháp luật cụ thể để điều chỉnh hành vi, thái độ phù hợp với luân thường đạo lý. Chủ trương được nêu rõ trong tác phẩm, "vua quan dân đều phải tôn trọng pháp luật", "trái luật là tội, giữ luật là đức", "trong luật cái gì cũng công bằng, hợp với đức trời, nếu tận dụng cũng đủ trọn vẹn đạo làm người. Cách lập luận hợp lý, vừa đánh vào tình cảm, vừa mang tính thuyết phục cao. Cái linh hoạt của Nguyễn Trường Tộ ở đây là, ông không ép buộc mọi người ngay lập tức phải tuân thủ luật pháp, nghe theo luật pháp cứng nhắc, mà khéo léo nhắc đến đạo đức, đạo lý. Người Việt xưa nay vẫn đề cao đạo làm người, vì vậy, ông đề cao mối quan hệ giữa con người với con người sẽ tốt đẹp hơn khi có luật pháp bổ sung, hỗ trợ.

Với lập luận chặt chẽ, xác thực, đưa dẫn chứng cụ thể từ phương Tây phát triển cho đến những hủ tục trong quan niệm của Khổng Tử, Nguyễn Trường Tộ đã khẳng định sự cần kíp của việc lập ra khoa luật nhằm phổ biến luật pháp tới nhân dân, sớm cải tổ, kiến thiết đất nước.